

Καταλογογράφηση ηλεκτρονικών πηγών: πιλοτική εφαρμογή στη Βιβλιοθήκη ΑΠΘ

Σοφία Ζαπουνίδου, Ελένη Δρεπανίδου, Ελευθερία Κοσέογλου
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης

Περίληψη

Ο εμπλουτισμός των συλλογών των βιβλιοθηκών με ηλεκτρονικές πηγές μετεξέλιξε τους καταλόγους από απλά ευρετήρια συλλογών σε ολοκληρωμένα περιβάλλοντα αναζήτησης έντυπων και ψηφιακών πηγών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι οι εγγραφές ηλεκτρονικών βιβλίων που προστίθενται στον κατάλογο με την αγορά τους ή η προσθήκη διασυνδέσεων προς την ηλεκτρονική/ψηφιοποιημένη έκδοσή μιας πηγής. Οι ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες από τη δεκαετία του 1990 έχουν εντάξει ηλεκτρονικές πηγές στις συλλογές τους. Ο εντοπισμός των πηγών αυτών γινόταν αρχικά μέσα από λίστες στους ιστοτόπους των βιβλιοθηκών, ενώ η αναζήτηση γινόταν μέσα από τα περιβάλλοντα των διαθετών και έπειτα μέσα από ενοποιημένες μηχανές αναζήτησης. Σήμερα ο εντοπισμός αυτών των πηγών εξακολουθεί να γίνεται με λίστες, οι οποίες με τον ολοένα αυξανόμενο αριθμό συνδρομών μπορούν να γίνουν δυσλειτουργικές. Η αναζήτηση στα περιεχόμενά τους πραγματοποιείται με υπηρεσίες αναζήτησης που βασίζονται σε τεχνολογίες ιστού (web-scale discovery services), όπως Summon, EBSCO EDS κ.ά.

Η Βιβλιοθήκη του ΑΠΘ δημοσίευσε το 2014 τη νέα έκδοση του ιστοτόπου (lib.auth.gr) όπου ενσωμάτωσε τη μηχανή αναζήτησης VUFind και την υπηρεσία Summon για ταυτόχρονη αναζήτηση στον Κατάλογο, στο περιεχόμενο άλλων υπηρεσιών της και στις ηλεκτρονικές συνδρομές ΑΠΘ και Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ). Στο πλαίσιο παρακολούθησης των στατιστικών χρήσης του ιστοτόπου εντοπίστηκαν αποτυχημένες αναζητήσεις με λέξεις-κλειδιά που αφορούσαν όχι σε περιεχόμενο, αλλά σε περιβάλλοντα αναζήτησης, όπως Web of Science, JSTOR, TLG, κ.ά. Οι χρήστες χρησιμοποιούν τον κατάλογο της βιβλιοθήκης ως κεντρικό μηχανισμό αναζήτησης πηγών ανεξάρτητα από το είδος της πηγής. Για την παροχή ενός καταλόγου που να υποστηρίζει όλες τις διαδικασίες αναζήτησης εφαρμόστηκε πολιτική καταλογογράφησης ενοποιημένων πόρων (integrating resources). Η εργασία αυτή παρουσιάζει πρακτικές άλλων βιβλιοθηκών, την πολιτική που επιλέχθηκε στο ΑΠΘ, τα εργαλεία Ulrich's Serial Analysis System και MARCedit που χρησιμοποιήθηκαν για τη δημιουργία των εγγραφών και τέλος την προοπτική αναθεώρησης και εμπλουτισμού των εγγραφών στο μέλλον.

Λέξεις κλειδιά: ΑΠΘ, Βιβλιογραφικές βάσεις, Διαθέτες, Διαχείριση ηλεκτρονικών πηγών, Ενοποιημένοι πόροι, Ηλεκτρονικές πηγές, Καταλογογράφηση, Κατάλογοι

Εισαγωγή

Η παροχή ηλεκτρονικών πηγών ξεκίνησε με πιλοτικές προσπάθειες των βιβλιοθηκών ήδη από το 1970. Κυρίως αφορούσε στην παροχή ευρετηρίων για την αναζήτηση άρθρων σε περιοδικές εκδόσεις. Τέτοια περιβάλλοντα ήταν το DIALOG, ORBIT, BRS. Χρησιμοποιούνταν από βιβλιοθηκονόμους οι οποίοι διεξήγαγαν τις αναζητήσεις για λογαριασμό των χρηστών. Η πρώτη υπηρεσία ηλεκτρονικής αναζήτησης διαθέσιμη σε χρήστες χρησιμοποιήθηκε το 1985 με laser disks. Το πρώτο ηλεκτρονικό περιοδικό εκδίδεται το 1987 από το Syracuse University (Dilek-Kayaoglu, 2008; Jones, 2009; Κοσέογλου, 2012). Ο αριθμός των ηλεκτρονικών περιοδικών αυξάνεται τη δεκαετία του 1990 και ιδιαίτερα μετά το 1993. Εκδοτικοί κολοσσοί, όπως ο Elsevier, Springer, Wiley, αναπτύσσουν συστήματα παροχής

πρόσβασης σε ηλεκτρονικά περιοδικά αρχικά μέσω τοπικού δικτύου και έπειτα μέσω διαδικτύου με αναγνώριση ηλεκτρονικής διεύθυνσης. Παράλληλα εξελίσσονται και οι κατάλογοι βιβλιοθηκών με περισσότερες δυνατότητες αναζήτησης και διασύνδεσης. Το 1996, μάλιστα, εισάγεται το πεδίο 856 για την παροχή υπερσύνδεσης προς την ηλεκτρονική εκδοχή του τεκμηρίου που περιγράφεται στη βιβλιογραφική εγγραφή. Οι ηλεκτρονικές πηγές, η ευκολία πρόσβασης στο διαδίκτυο προκαλούν αλλαγές στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, όσο και στην πληροφοριακή συμπεριφορά των ερευνητών και των χρηστών βιβλιοθηκών. Οι βιβλιοθήκες αναθεωρούν την πολιτική ανάπτυξης των συλλογών τους, όσο και τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Οι χρήστες της βιβλιοθήκης απαιτούν πρόσβαση σε 24ωρη βάση (24/7 - εικοσιτέσσερις ώρες την ημέρα επτά μέρες την εβδομάδα), άμεση ικανοποίηση των πληροφοριακών αναγκών τους με απλή και γρήγορη αναζήτηση. Αναζητούν μια γρήγορη απάντηση στο ερώτημα που θέτουν χωρίς να τους ενδιαφέρει η μορφοποίηση ή το περιβάλλον έρευνας ή άλλα βιβλιοθηκονομικά κυρίως θέματα (Rowlands, et.al., 2008).

Στην Ελλάδα η πρόσβαση σε ηλεκτρονικές πηγές ξεκινά το 1998 με τις πρώτες συνδρομές του HEAL-Link. Η Βιβλιοθήκη ΑΠΘ από τότε αγοράζει και αυτή τις δικές της ηλεκτρονικές συνδρομές έχοντας ως στρατηγική προσκτήσεων την ανάπτυξη της ηλεκτρονικής συλλογής του ΑΠΘ συμπληρωματικά της συλλογής του HEAL-Link με κύριο προσανατολισμό στις ανθρωπιστικές επιστήμες και στις επιστήμες υγείας (Κοσέογλου, κ.ά., 2008). Διαθέτει συνδρομή σε γενικές βιβλιογραφικές βάσεις (Web of Science) και σε ειδικές (Patrologia Latina, Embase.com, Cochrane, BMJ Clinical Evidence), σε συλλογές ηλεκτρονικών περιοδικών (JSTOR, Periodicals Archive Online-PAO), σε συλλογές ηλεκτρονικών βιβλίων (NetLibrary-EBSCO eBook collection, Ovid books, Early English Books Online – EEBO, Gale The making of modern law, Gale The making of modern world, Eighteenth Century Collections Online ECCO), κ.ά. Με τη σταδιακή διόγκωση του αριθμού των ηλεκτρονικών πηγών προέκυψε τόσο η ανάγκη εκπαίδευσης των χρηστών, όσο και η ανάγκη παροχής μηχανισμών που να διευκολύνουν την αναζήτηση. Στο πλαίσιο αυτό η Βιβλιοθήκη ΑΠΘ προσέφερε αλφαβητικούς καταλόγους online περιοδικών (SwetsWise έως το 2014, EJournal Portal από το 2014 έως σήμερα) και λίστες βιβλιογραφικών βάσεων οργανωμένες θεματικά στο δικτυακό τόπο της βιβλιοθήκης (www.lib.auth.gr/el/πηγές_σύνθετη). Οι χρήστες, ωστόσο, εξακολουθούσαν να αντιμετωπίζουν προβλήματα στην επιλογή του κατάλληλου τύπου πηγής και κατά συνέπεια και του κατάλληλου εργαλείου για τον εντοπισμό του συγκεκριμένου τύπου πηγής. Επιπλέον για το κάθε ένα από αυτά τα περιβάλλοντα θα έπρεπε να εκπαιδευθούν στο γραφικό τους περιβάλλον και στις δυνατότητές τους. Ενδεικτική είναι η προσπάθεια δημιουργίας οδηγών χρήσης όλων αυτών των εργαλείων τόσο στη Βιβλιοθήκη ΑΠΘ, όσο και σε άλλες ακαδημαϊκές ελληνικές βιβλιοθήκες, όπως η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, c1997-2018).

Η λύση που εφάρμοσαν οι βιβλιοθήκες για τη διευκόλυνση της έρευνας ήταν οι μηχανισμοί ενοποιημένης αναζήτησης (Wang, & Mi, 2012). Ο στόχος αυτών μηχανών ήταν και παραμένει η παροχή ενός εύκολου μηχανισμού αναζήτησης από όπου θα είναι δυνατή η αναζήτηση, ο εντοπισμός και η ανάκτηση όλων των πηγών-συνδρομών μιας βιβλιοθήκης. Η πρώτη εφαρμογή μηχανισμού ενοποιημένης αναζήτησης στο ΑΠΘ υλοποιήθηκε με το μηχανισμό Ιχνηλάτης στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Ο μηχανισμός Ιχνηλάτης βασιζόταν στο λογισμικό MuseGlobal υλοποιώντας τεχνολογίες ομόσπονδης αναζήτησης (federated search). Με την τεχνολογία αυτή γινόταν ταυτόχρονη αναζήτηση σε διαφορετικές πηγές και τα αποτελέσματα προβάλλονταν σε ενιαίο περιβάλλον. Το έτος 2014 αγοράστηκε το προϊόν Summon το οποίο υλοποιεί τεχνολογίες Ιστού (web-scale discovery technology) εκτελώντας ταυτόχρονα και ταξινόμηση των αποτελεσμάτων ώστε να προβάλλονται τα πιο σχετικά αποτελέσματα πρώτα. Το Summon, όπως και όλα τα εργαλεία αναζήτησης με τεχνολογίες Ιστού (web-scale discovery services), στηρίζεται σε ένα ισχυρό ευρετήριο όπου, μετά από

συμφωνίες με τους εκδότες και παρόχους, καταχωρούνται τα δεδομένα τους. Η Βιβλιοθήκη ΑΠΘ προσφέρει έναν ενοποιημένο μηχανισμό αναζήτησης στον κατάλογο και στις ηλεκτρονικές της συνδρομές αξιοποιώντας το μηχανισμό VUFind (search.lib.auth.gr). Ο μηχανισμός αναζήτησης έχει ενσωματωθεί και στην αρχική σελίδα του δικτυακού τόπου της Βιβλιοθήκης.

Έρευνες σχετικά με την συμπεριφορά και τις συνήθειες αναζήτησης των χρηστών των βιβλιοθηκών αναδεικνύουν ότι τα ποσοστά πληροφοριακής εγγραμματοσύνης είναι σχετικά χαμηλά (Korobili, Malliari, & Zarounidou, 2011; Olsen, & Diekema, 2013; Spezi, 2016). Παράλληλα η ολοένα μεγαλύτερη εμπειρία σε μηχανές αναζήτησης διαδικτύου και σε ηλεκτρονικό περιεχόμενο έχει αλλάξει και τον τρόπο αναζήτησης. Καταρχάς, οι χρήστες αναμένουν να χρησιμοποιούν ένα πεδίο αναζήτησης και να λαμβάνουν αποτελέσματα. Επιπλέον έχει παρατηρηθεί η αδυναμία διάκρισης μεταξύ διαφορετικών τύπων πηγών και του περιεχομένου που μπορεί κάποιος/κάποια να εντοπίσει σε αυτές (Bankert, & Van Vuuren, 2008). Για παράδειγμα τί περιεχόμενο θα βρει κάποιος σε ένα δικτυακό τόπο βιβλιοθήκης και τί σε έναν κατάλογο ηλεκτρονικών περιοδικών, ή ποια είναι η διαφορά ανάμεσα σε μία βιβλιογραφική βάση από ένα ηλεκτρονικό περιοδικό. Το φαινόμενο αυτό, γνωστό στα αγγλικά ως 'container collapse' (Silipigni Connaway, 2018), σαφώς επηρεάζει τόσο τις υπηρεσίες εκπαίδευσης χρηστών, όσο και τους μηχανισμούς αναζήτησης πληροφορίας που διαθέτουν οι βιβλιοθήκες.

Η αδυναμία από μέρους των χρηστών να διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ των πόρων πληροφορίας έχει παρατηρηθεί στα στατιστικά χρήσης του δικτυακού τόπου της Βιβλιοθήκης ΑΠΘ και του ενοποιημένου μηχανισμού αναζήτησης search.lib.auth.gr προκαλώντας την εργασία που σύντομα παρουσιάζεται εδώ. Παρατηρήθηκε ότι οι αναζητήσεις σε περιβάλλοντα φιλοξενίας περιεχομένου ολοένα αυξάνεται. Το διάστημα Σεπτέμβριος 2017-Μάιος 2018 εκτελέστηκαν περίπου 200 αναζητήσεις χρηστών για περιβάλλοντα όπως οι βιβλιογραφικές βάσεις Web of Science και Scopus, ο Thesaurus Linguae Graecae, κ.ά. Όλοι αυτές οι πηγές περιεχομένου θεωρούνται 'ενοποιημένοι πόροι' (integrating resources) και έτσι πάρθηκε η απόφαση να πραγματοποιηθεί η καταλογογράφηση τους. Η καταλογογράφηση των ενοποιημένων πόρων θα προσθέσει ένα επιπλέον σημείο πρόσβασης προς ηλεκτρονικές πηγές μέσα από τον Κατάλογο της Βιβλιοθήκης ΑΠΘ. Το άρθρο θα παρουσιάσει σύντομα τις πρακτικές καταλογογράφησης ενοποιημένων πόρων, την πολιτική που ακολουθήθηκε από τη Βιβλιοθήκη ΑΠΘ και προβληματισμούς που έχουν προκύψει στο πλαίσιο αυτής της εργασίας.

Καταλογογράφηση ενοποιημένων πόρων

Οι κανόνες ISBD ορίζουν ως ενοποιημένο πόρο (integrated resource) έναν πόρο ο οποίος είτε αλλάζει με νέες προσθήκες περιεχομένου, είτε με αναθεωρήσεις οι οποίες δεν είναι διακριτές και επηρεάζουν τον πόρο στο σύνολό του (International Federation of Library Associations and Institutions. ISBD Review Group, 2011). Χαρακτηριστικά παραδείγματα ενοποιημένων πόρων είναι οι εκδόσεις με λυτά φύλλα, οι δικτυακοί τόποι και οι βιβλιογραφικές βάσεις.

Η καταλογογράφηση των εκδόσεων με λυτά φύλλα και των δικτυακών τόπων γινόταν μέχρι το 2002 σύμφωνα με τις οδηγίες του δευτέρου κεφαλαίου των ΑγγλοΑμερικάνικων Κανόνων. Το Κεφάλαιο 2 αφορούσε στις μονογραφίες. Έτσι το πεδίο Leader/07 της MARC εγγραφής του ενοποιημένου πόρου λάμβανε την τιμή m για μονογραφίες. Οι οδηγίες για την καταλογογράφηση των ενοποιημένων πόρων άλλαξαν στους αναθεωρημένους ΑγγλοΑμερικάνικους Κανόνες το 2002. Το κεφάλαιο 12 μετονομάστηκε σε Περιοδικές εκδόσεις (Continuing Resources) και συμπεριλάμβανε οδηγίες καταλογογράφησης

περιοδικών εκδόσεων και ενοποιημένων πόρων. Το πεδίο Leader/07 της MARC εγγραφής του ενοποιημένου πόρου λαμβάνει την τιμή i. Ταυτόχρονα προστίθενται κανόνες για τη μεταγραφή τίτλου, ημερομηνιών και άλλων πληροφοριών, όπως επίσης και πεδία που χρησιμοποιούνται για την καταλογογράφηση περιοδικών εκδόσεων, π.χ. 362. Παρόλα αυτά υπάρχουν διαφορές μεταξύ των περιοδικών εκδόσεων και των ενοποιημένων πόρων (Miller & Wang, 2010) :

- Οι περιοδικές εκδόσεις εκδίδονται σε διακριτά μέρη, ενώ οι ανανεώσεις που γίνονται στους ενοποιημένους πόρους δεν είναι πάντα διακριτές
- Η καταλογογράφηση των περιοδικών εκδόσεων πραγματοποιείται με βάση το πρώτο ή το παλαιότερο διαθέσιμο τεύχος. Η καταλογογράφηση των ενοποιημένων πόρων πραγματοποιείται με την τελευταία διαθέσιμη έκδοση (iteration).
- Η αλλαγή του τίτλου μιας περιοδικής έκδοσης σηματοδοτεί και τη δημιουργία νέας εγγραφής, ενώ στην περίπτωση των ενοποιημένων πόρων η υπάρχουσα εγγραφή απλά ενημερώνεται.

Οι RDA κανόνες δεν περιλαμβάνουν τον όρο 'Continuing Resources'. Παρέχονται οδηγίες για καταλογογράφηση τόσο των περιοδικών όσο και των ενοποιημένων πόρων με τις γνωστές διαφοροποιήσεις σε πεδία, π.χ. διόρθωση τυπογραφικών λαθών στο 245, αφαίρεση του τύπου του υλικού στο 245 (general material designation - GMD) και προσθήκη των πεδίων για περιεχόμενο, μέσο και φορέα (content, media and carrier - CMC).

Κανόνες και καλές πρακτικές για την καταλογογράφηση ενοποιημένων πόρων παρέχονται από τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου και συγκεκριμένα από το Πρόγραμμα Συνεργατικής Καταλογογράφησης /Εγγραφές περιοδικών εκδόσεων (PCC/CONSER)¹. Ακόμα από τον OCLC² για τις βιβλιοθήκες που συμμετέχουν στο WorldCat. Οδηγίες παρέχονται και από ακαδημαϊκές και εθνικές βιβλιοθήκες (π.χ. Yale³, Harvard⁴, Princeton⁵, National Library of Australia⁶) ως μέρος της πολιτικής καταλογογράφησης που διατηρούν.

Πολιτική και διαδικασία καταλογογράφησης – εργαλεία

Στο πλαίσιο διαμόρφωσης μιας πρώτης πολιτικής καταλογογράφησης, η πρώτη απόφαση που πρέπει να παρθεί είναι ποιες πηγές θα συμπεριληφθούν. Σε αυτή την πρώτη προσπάθεια συμπεριλαμβάνονται:

- Συνδρομές Βιβλιοθήκης ΑΠΘ
 - ο Βιβλιογραφικές βάσεις, π.χ. Web of Science
 - ο Βιβλιογραφικές βάσεις με πλήρες κείμενο, π.χ. Proquest Central
 - ο Συλλογές ψηφιοποιημένου υλικού, π.χ. Archives Unbound
 - ο Συλλογές περιοδικών, π.χ. Periodicals Archive Online
 - ο Συλλογές ηλεκτρονικών βιβλίων, π.χ. Early English Books Online
- Συνδρομές HEAL-Link
 - ο Βιβλιογραφικές βάσεις, π.χ. Scopus
 - ο Συλλογές ηλεκτρονικών βιβλίων, π.χ. Grove art online
 - ο Περιβάλλοντα αναζήτησης εκδοτών, π.χ. Science Direct, Emerald Insight

¹ <http://www.loc.gov/aba/pcc/bibco/documents/irman.pdf>

² <https://www.oclc.org/support/services/worldcat/documentation/cataloging/electronicresources.en.html>

³ <https://web.library.yale.edu/cataloging/e-resources/updating-websites>

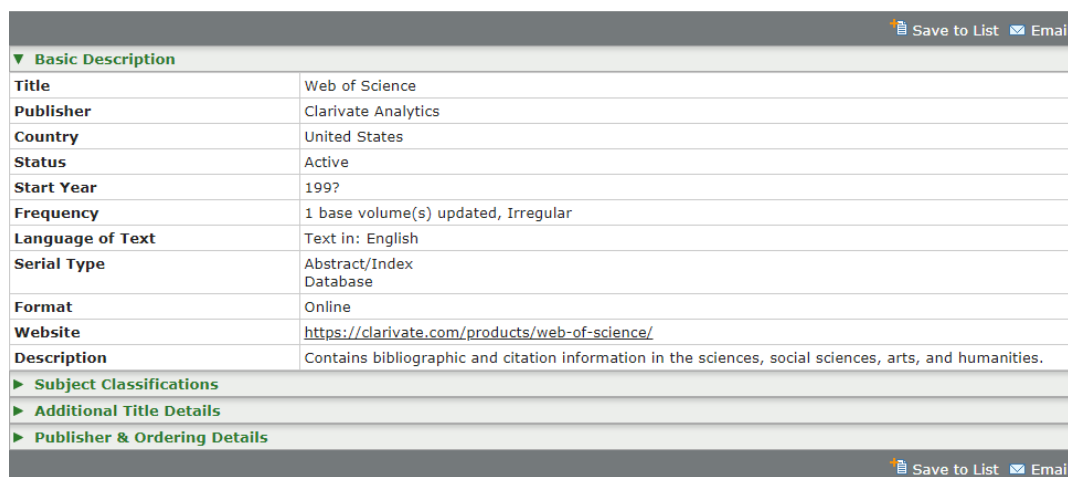
⁴ http://hul.harvard.edu/cmtes/haac/sssc/Cataloging_Electronic_Resources.pdf

⁵ <http://library.princeton.edu/departments/tsd/katmandu/electronic/ercatpu.pdf>

⁶ <https://www.nla.gov.au/librariesaustralia/sites/nla.gov.au/librariesaustralia/files/remote-access-electronic-resources.pdf>

Η Βιβλιοθήκη ΑΠΘ δεν έχει ακόμα υιοθετήσει τους RDA κανόνες. Έτσι, η επιλογή των πεδίων για την καταλογογράφηση έγινε με βάση τους ΑγγλοΑμερικάνικους Κανόνες. Η επιλογή πραγματοποιήθηκε μελετώντας τόσο τις οδηγίες της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου, όσο και πολιτικές και οδηγίες καταλογογράφησης από ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες του εξωτερικού. Ο κατάλογος των πεδίων είναι διαθέσιμος στο Παράρτημα Α. Για τη θεματική ευρετηρίαση των ενοποιημένων πόρων αποφασίστηκε η χρήση γενικών θεμάτων και συγκεκριμένων υποδιαίρεσεων. Ως γενικό θέμα νοείται ένα ευρύ θεματικό πεδίο, όπως Κοινωνικές επιστήμες και ως συγκεκριμένη υποδιαίρεση ένας τύπος ενοποιημένου πόρου, όπως Βάσεις Δεδομένων.

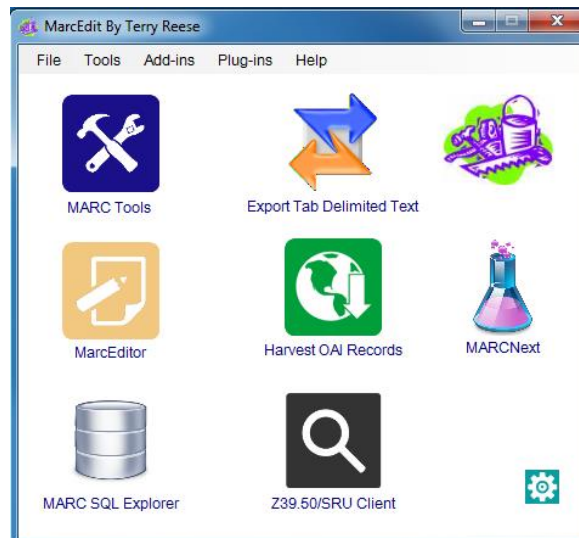
Η επιβεβαίωση πληροφοριών σχετικά τον υπεύθυνο φορέα του κάθε ενοποιημένου πόρου, καθώς και τη συχνότητα ενημέρωσής τους έγινε με τη χρήση του εργαλείου Ulrich's Serial Analysis System. Το Ulrich's Serial Analysis System περιλαμβάνει πληροφορίες για έντυπες και ηλεκτρονικές περιοδικές εκδόσεις με βάση τις οποίες μπορεί το προσωπικό που ασχολείται με τις προσκτήσεις να αξιολογήσει υπάρχουσες συνδρομές ή να ελέγξει επιθυμητές συνδρομές. Οι εγγραφές δημιουργήθηκαν στο λογισμικό Koha, το οποίο χρησιμοποιεί η Βιβλιοθήκη ΑΠΘ για τον κατάλόγο της. Η πρόσβαση στις εγγραφές δεν είναι προς το παρόν προσβάσιμη μέσω Z39.50.

▼ Basic Description	
Title	Web of Science
Publisher	Clarivate Analytics
Country	United States
Status	Active
Start Year	199?
Frequency	1 base volume(s) updated, Irregular
Language of Text	Text in: English
Serial Type	Abstract/Index Database
Format	Online
Website	https://clarivate.com/products/web-of-science/
Description	Contains bibliographic and citation information in the sciences, social sciences, arts, and humanities.
▶ Subject Classifications	
▶ Additional Title Details	
▶ Publisher & Ordering Details	

Εικόνα 1. Δείγμα οθόνης από το εργαλείο Ulrich's Web με την εγγραφή για τη βάση Web of Science.

Για την παροχή ενός ανοικτού συνόλου δεδομένων, οι εγγραφές μεταφορτώθηκαν από το Koha στο πρόγραμμα MARCEdit. Το MARCEdit αναπτύχθηκε από τον πληροφορικό Terry Reese και αποτελεί ίσως το μοναδικό εργαλείο μαζικής επεξεργασίας MARC εγγραφών. Οι εγγραφές ενοποιήθηκαν σε δύο αρχεία τα οποία είναι ελεύθερα διαθέσιμα. Το πρώτο αρχείο περιλαμβάνει τις εγγραφές που αφορούν στις συνδρομές της Βιβλιοθήκης ΑΠΘ και διατίθεται από τη διεύθυνση http://bit.do/PALC24_IR_AUTH, προκειμένου να το χρησιμοποιήσουν άλλες ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες που ενδεχομένως διαθέτουν κάποιες συνδρομές κοινές με τη Βιβλιοθήκη ΑΠΘ. Το δεύτερο αρχείο περιλαμβάνει τις εγγραφές με συνδρομές του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, διατίθεται από τη διεύθυνση http://bit.do/PALC24_IR_HEAL και μπορεί να χρησιμοποιηθεί από όλες τις βιβλιοθήκες-μέλη του Συνδέσμου. Η επεξεργασία των εγγραφών θα είναι δυνατή είτε μέσα από το MarcEdit, είτε μέσα από το σύστημα καταλόγου που διαθέτει η κάθε βιβλιοθήκη.

Εικόνα 2. MarcEdit – αρχική οθόνη με τα βασικά εργαλεία που περιλαμβάνει.

Κατά την καταλογογράφηση προέκυψαν προβληματισμοί τόσο σε θέματα διαχειριστικά, όσο και σε τεχνικά θέματα. Το πρώτο διαχειριστικό ζήτημα που προέκυψε είναι ποιο τμήμα της Βιβλιοθήκης ΑΠΘ θα είναι υπεύθυνο για την παρακολούθηση και ενημέρωση των συγκεκριμένων εγγραφών. Η διαχείριση ηλεκτρονικών πηγών αποτελείται από ένα σύνολο εργασιών στο οποίο εμπλέκονται πολλά τμήματα της Βιβλιοθήκης ΑΠΘ. Το σύνολο των εργασιών και των εμπλεκόμενων τμημάτων παρουσιάζονται στον πίνακα 1, ο οποίος αναπτύχθηκε με βάση τη διεθνή εμπειρία (Jewell, 2004; OCLC, 2013; Dowdy & Raeford, 2014). Η παρακολούθηση της προβολής των πηγών τόσο στο δικτυακό τόπο, όσο και στην ενοποιημένη μηχανή αναζήτησης της Βιβλιοθήκης ΑΠΘ αποτελεί αρμοδιότητα της ομάδας δικτυακού τόπου. Έτσι, ανατέθηκε στην ομάδα η παρακολούθηση των αλλαγών στις συνδρομές και η ενημέρωση των αντίστοιχων εγγραφών σε συνεργασία με την ομάδα καταλογογράφησης. Η εργασία αυτή στην οποία εστιάζει και το παρόν άρθρο, προβάλλεται τονισμένη στον Πίνακα 1. Άλλα θέματα που απασχόλησαν είναι:

- Πότε θα δημιουργείται νέα εγγραφή και πότε απλά θα ενημερώνεται η υπάρχουσα; Νέα εγγραφή θα δημιουργείται όταν υπάρχει μεγάλη αλλαγή στο περιεχόμενο. Για παράδειγμα, όταν μέρος του περιεχομένου θα μετακινείται σε άλλη βιβλιογραφική βάση ή υπηρεσία. Τέτοιες αλλαγές ενδεχομένως να προκύψουν είτε από συγχωνεύσεις, είτε από διαχωρισμούς σε εκδοτικούς οίκους. Όταν δεν υπάρχει τέτοιους είδους αλλαγή στο περιεχόμενο, θα ενημερώνεται η υπάρχουσα εγγραφή βασιζόμενη στην τρέχουσα έκδοση (iteration) του ενοποιημένου πόρου.
- Όταν δημιουργείται νέα εγγραφή, θα δημιουργούνται διασυνδέσεις με παλαιότερες εγγραφές; Ναι θα υπάρχουν διασυνδέσεις και θα προστεθούν ανάλογες σημειώσεις. Επιπλέον θα γίνει προσπάθεια το κείμενο των σημειώσεων να είσαι το δυνατό προτυποποιημένο.
- Πως θα γίνει η ευκολότερη ανίχνευση των εγγραφών ως σύνολο; Για την ευκολότερο εντοπισμό των εγγραφών ως σύνολο υπάρχουν αρκετές εναλλακτικές. Είτε να ενταχθούν οι εγγραφές με holdings σε νέες συλλογές, είτε να τοποθετηθεί μία σημείωση με προτυποποιημένο κείμενο, είτε να δημιουργηθούν σειρές ως αρχεία καθιερωμένων όρων. Η λύση που επιλέχθηκε είναι να δημιουργηθούν σειρές και να χρησιμοποιηθούν τα πεδία 490 και 830.
- Θα δημιουργηθούν αρχεία καθιερωμένων όρων για τους εκδότες; Υπήρχαν ήδη εγγραφές καθιερωμένων ονομάτων τα οποία και χρησιμοποιήθηκαν. Για τους εκδότες που δεν υπήρχαν εγγραφές, δημιουργήθηκαν τα αντίστοιχα αρχεία καθιερωμένων ονομάτων.

- Κάθε πότε θα γίνεται αναθεώρηση των εγγραφών; Η αναθεώρηση των εγγραφών θα πραγματοποιείται ετησίως με το διαγωνισμό της Βιβλιοθήκης ΑΠΘ και ανά τριετία που υπογράφει ο Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών τις δικές του συμφωνίες.
- Υπάρχει περίπτωση στο μέλλον να προστεθούν εγγραφές για πηγές ανοικτής πρόσβασης; Προς το παρόν δεν υπάρχει τέτοια πρόθεση.

```

MarcEditor: uy5zk5zr.1uymarc0989af0cebce453d823246b1bb251cc5.tmp
File Edit Fonts Reports Tools OCLC WorldCat Plug-ins Help
=LDR 02660nai a2200277 a 4500
=001 1026232
=003 GrThAP
=005 20181009130245.0
=006 s|||doo|||00|12
=007 c|nnl---||n||
=008 181005m19992018miu|||doo|||00|02eng|d
=040 \\$aGrThAP$cGrThAP
=245 10$aActa Sanctorum$h[electronic resource]
=260 \\$aAnn Arbor, Michigan:$bProQuest,$cc1999-2018.
=300 \\$a1 online resource
=490 1\\$aΗλεκτρονικές Συνδρομές Α.Π.Θ.
=506 \\$aΗ πρόσβαση είναι εφικτή μέσα από το δίκτυο του ΑΠΘ. Για πρόσβαση εκτός δικτύου ΑΠΘ, συμβουλευθείτε την παρακάτω ιστοσελίδα http://www.lib.auth.gr/node/1476/ $uhttp://www.lib.auth.gr/node/1476/
=506 \\$aAccess is available on campus. For off-campus access, please consult the following webpage http://www.lib.auth.gr/node/1476/ $uhttp://www.lib.auth.gr/node/1476/
=520 \\$aThe Acta Sanctorum Database contains the text of the sixty-eight printed volumes of Acta Sanctorum published in Antwerp and Brussels by the Société des Bollandistes, from the two January volumes published in 1643 to the Propylaeum to December published in 1940. The database also includes several indices which make Acta Sanctorum more accessible. The complete text has been captured, including all indices and the references to Bibliotheca Hagiographica Latina (BHL). The source text for the database is that of the original edition, recommended by the Société des Bollandistes, and not the later incomplete editions published in Venice in 1734-1760 and by Palme in Paris in 1863-1870.
=520 \\$aΗ βάση αποτελεί την ηλεκτρονική έκδοχή της έντυπης έκδοσης Acta Sanctorum που δημοσιεύθηκε την περίοδο 1643-1840 σε 68 τόμους από τη Société des Bollandistes στις πόλεις Antwerp και Brussels. Αποτελεί μία συλλογή κειμένων σχετικά με τη ζωή των αγίων οργανωμένη ανά ημέρα εορτής του κάθε αγίου.
=650 14$9441230$aΧριστιανική Αγιογραφία$bΒάσεις δεδομένων
=650 10$9441233$aChristian hagiography$bDatabases
=830 10$9441235$aΗλεκτρονικές Συνδρομές Α.Π.Θ.
=856 4$uhttp://acta.chadwyck.com/?instit1=T193508&instit2=5NNGK549G1$yΠρόσβαση στο πλήρες κείμενο
=942 \\$2lcc
=999 \\$d1026232

```

Εικόνα 3: Δείγμα οθόνης από το εργαλείο Marc Edit με την εγγραφή της Acta Sanctorum

Επίλογος

Η ‘κατάρρευση πόρων πληροφορίας’ (container collapse) αποτελεί ένα φαινόμενο που σαφώς επηρεάζει τη δουλειά των βιβλιοθηκονόμων. Αν και απαραίτητη είναι η εκπαίδευση των χρηστών σε θέματα πληροφοριακής παιδείας, ταυτόχρονα απαραίτητη είναι και η διευκόλυνσή τους κατά την αναζήτηση πηγών. Οι κατάλογοι των βιβλιοθηκών εξελίσσονται πέρα από τον αρχικό τους σκοπό παρέχοντας διασυνδέσεις προς τρίτες πηγές. Η Βιβλιοθήκη ΑΠΘ ήδη από το 2012 έχει εντάξει στον κατάλόγό της διασυνδέσεις προς τρίτες πηγές κυρίως για τις περιπτώσεις όπου ένα βιβλίο της συλλογής της έχει ψηφιοποιηθεί από κάποιον τρίτο φορέα. Με την παρούσα εργασία ο Κατάλογος της Βιβλιοθήκης ΑΠΘ εμπλουτίζεται με ακόμα περισσότερες διασυνδέσεις προς ηλεκτρονικές συνδρομές. Η παρακολούθηση των στατιστικών χρήσης του δικτυακού τόπου και της ενοποιημένης μηχανής αναζήτησης θα συνεχιστεί με γνώμονα την καλύτερη εξυπηρέτηση της ακαδημαϊκής κοινότητας του ΑΠΘ.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. (c1997-2018). Αναζήτηση σε πληροφοριακές πηγές. Διαθέσιμο σε: <http://www.lib.uth.gr/LWS/el/us/hlp/ir.asp>
- Κοσέογλου, Ε. (2012). *Η Ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη στην ψηφιακή εποχή και η συμβολή της στη γνώση και στον πολιτισμό: η περίπτωση του ΑΠΘ*. [Μεταπτυχιακή διατριβή]. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Διαθέσιμο σε: [http://www.academia.edu/2440463/Η Ακαδημαϊκή Βιβλιοθήκη στην Ψηφιακή εποχή ή και η συμβολή της στη γνώση και στον πολιτισμό η περίπτωση του ΑΠΘ](http://www.academia.edu/2440463/Η_Ακαδημαϊκή_Βιβλιοθήκη_στην_Ψηφιακή_εποχή_ή_και_η_συμβολή_της_στη_γνώση_και_στον_πολιτισμό_η_περίπτωση_του_ΑΠΘ)
- Κοσέογλου, Ε., Ζαπουνίδου, Σ., Αγορογιάννη, Ξ., Πετρίδης, Θ., Ξενίδου-Δέρβου, Κ., & Αλεξανδρίδου, Σ. (2008). Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη ΑΠΘ 1998-2008: εξέλιξη- αξιολόγηση. Σε: 17^ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Διαθέσιμο σε: <http://eprints.rclis.org/13284/>
- Bankert, D. A., & Van Vuuren, M. S. (2008). Stranger in a strange land: The undergraduate in the academic library - A collaborative pedagogy for undergraduate research. *CEA Forum*, 37.1 (Winter/Spring). <https://eric.ed.gov/?id=EJ1097832>
- Dilek-Kayaoglu, H. (2008). Use of Electronic Journals by Faculty at Istanbul University, Turkey: The Results of a Survey. *The Journal of Academic Librarianship* 34 (3): 239-247. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2008.03.007>
- Dowdy, B., & Raeford, R. (2014). Electronic Resources Workflow: Design, Analysis and Technologies for an Overdue Solution. *Serials Review* 40 (3): 175-187. DOI: 10.1080/00987913.2014.950040
- International Federation of Library Associations and Institutions. ISBD Review Group. (2011). *ISBD: International standard bibliographic description*. Berlin, München: De Gruyter Saur.
- Jewell, T.D., Anderson, I., Chandler, A., Farb, S.E., Parker, K., Riggio, A., & Robertson, N.D.M. (2004). *Electronic Resource Management: Report of the DLF ERM Initiative*. Washington, D.C.: Digital Library Federation. Διαθέσιμο σε: <http://old.diglib.org/pubs/df102/>
- Jones, W. (2009). *E-journals access and management*. New York: Routledge.
- Miller, S.J., & Wang, J. (2010). *Integrating resources cataloging workshop: trainee manual*. Washington, DC.: Cooperative Online Serials Program (CONSER). Library of Congress. Διαθέσιμο σε: <http://www.loc.gov/aba/pcc/conser/scctp/documents/pdf/Trainee-IR.pdf>
- OCLC. (2013). *Meeting the E-Resources Challenge: an OCLC report*. Birmingham: OCLC. Διαθέσιμο σε: <http://oclc.org/content/dam/oclc/reports/pdfs/OCLC-E-Resources-Report-UK.pdf>.
- Olsen, M.W., & Diekema, A.R. (2013). "I just Wikipedia it": Information behavior of first-year writing students. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 49: 1-11. <https://doi.org/10.1002/meet.14504901176>
- Rowlands, I., et al. (2008). The GOOGLE generation: The information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings: New Information Perspectives*, 60(4): 290-310. <https://doi.org/10.1108/00012530810887953>
- Silipigni Connaway, L. (2018, June 20). What is "container collapse" and why should librarians and teachers care? [blog post]. *Next. OCLC*. Διαθέσιμο σε: <http://www.oclc.org/blog/main/what-is-container-collapse-and-why-should-librarians-and-teachers-care/>
- Spezi, V. (2016). Is information-seeking behaviour of doctoral students changing?: a review of the literature (2010-2015). *New Review of Academic Librarianship*, 2(1), pp.78-106. <https://doi.org/10.1080/13614533.2015.1127831>
- Wang, Y., & Mi, J. (2012). Searchability and Discoverability of Library Resources: Federated Search and Beyond. *College & Undergraduate Libraries* 19 (2-4): 229-245. <https://doi.org/10.1080/10691316.2012.698944>

Παράρτημα Α: Πεδία καταλογογράφησης

Πεδίο		Τιμή
LDR	06	a – language material
	07	i
003		GRThAP
006?		Continuing resources
	00	s – Serial / Integrating resource
	01	- No attempt to code
	02	- No attempt to code
	03	# - undefined
	04	d – updating database w – updating website
	05	o - Online
	06	o - Online
	07	- No attempt to code
	08-10	- No attempt to code
	11	# - Not a government publication
	12	0 – Not a conference publication
	13-15	0 # - Undefined
	16	- No attempt to code
17	2 - Integrating entry	
007		Electronic resource
	00	c – Electronic resource
	01	r – remote
	02	# - undefined
	03	n- not applicable
	04	n- not applicable
	05	# - No sound (silent)
	06-08	- No attempt to code
	09	- No attempt to code
	10	- No attempt to code
	11	n - Not applicable
	12	- No attempt to code
	13	- No attempt to code
008		Continuing Resource
	21	d – updating database w – updating website
	22	o - Online
	23	o - Online
	34	2 - Integrating entry
040		GRThAP
245/246/247		Τίτλοι ενοποιημένου πόρου
260		Στοιχεία έκδοσης
300		Φυσική περιγραφή
506		Προτυποποιημένο κείμενο για IP αναγνώριση και link προς οδηγίες πρόσβασης
520		Περιγραφή el/ en / fr /ger...
588		Πηγή πληροφοριών του πεδίου 520

650	Γενικό θεματικό πεδίο – Βάσεις =650 \0\$aScience\$vDatabases. =650 \0\$aSocial sciences\$vDatabases. =650 \0\$aLife sciences\$vDatabases.	
710	Εκδότης	
490+830	Συνδρομή Βιβλιοθήκης ΑΠΘ Συνδρομή Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών	
856 40	u	URL
	γ	Προτυποποιημένο κείμενο

Authors: Sofia Zapounidou, Eleni Drepanidou, Eleftheria Koseoglou
Aristotle University of Thessaloniki, Library & Information Centre
2310 99 5480 szapoun@lib.auth.gr,
2310 99 1628 edrepan@lib.auth.gr,
2310 99 1603 koseoglo@lib.auth.gr

Title: Cataloguing integrating resources: pilot implementation at the Aristotle University of Thessaloniki Library

Abstract

Library collections have been significantly enriched by electronic subscriptions. Library catalogs have consequently evolved from collection indexes to integrated search environments for printed and electronic resources. Characteristic examples are ebook records created by vendors, or added URLs for connecting records to the electronic or digital version of a printed resource. Greek academic libraries have started acquiring electronic resources since the 1990s. Users could have access to these resources using lists describing available at the library website or through a federated search engine. Nowadays, libraries still offer lists, even though the number of electronic subscriptions has increased and corresponding lists have thereby become big and complex to use. Searching in the contents of integrating resources is facilitated by web scale discovery services, such as Summon, EBSCO EDS. Aristotle University of Thessaloniki Library & Information Centre has published in 2014 a new version of its website. The new website integrated the VUFind search mechanism and the Summon web-scale discovery service, thus enabling simultaneous searches in the Library Catalog and other AUTH Library services, as well as in AUTH and HEAL-Link electronic subscriptions' contents. Monitoring the library website statistics has revealed ineffective searches with keywords referring to integrating resources' titles, such as Web of Science, JSTOR, TLG, etc. AUTH Library users seem to use the Library Catalog as a main search mechanism for all library resources regardless of their format or mode of access. Within the scope of offering a Library Catalog that enables all user tasks, we have implemented an integrating resources cataloging policy. This paper presents relevant practices from other libraries, the policy implemented in AUTH Library, tools used for the creation of the MARC21 records describing the integrating resources (Ulrich's Serial Analysis System and MARCEdit), and the prospect of future enhancements in the developed set of records.

Keywords: AUTH, Bibliographic databases, Catalogs, Cataloguing, Electronic Resources, Electronic Resources Management, Integrating resources, Vendors